

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΝΕΑ ΠΑΙΔΕΙΑ»

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

«Το ερμηνευτικό σχόλιο και η αξιολόγησή του»

Κυριακή, 11 Απριλίου 2021

Αφιέρωμα στην ποιήτρια Κική Δημουλά (1931-2020)

Λογοτεχνικό κείμενο 1

Η πιστότητα

Έρωτας μικροσκοπικός αντίγραφο της
αρχαιότητάς του.

Πηλός

τον αναπαριστά μισοξαπλωτό σε βάση
διαφανή
να φαίνεται και η κρυφή πλευρά του.

Χρόνια ακουμπισμένος ασφαλής
σε ράφι – εικονοστάσι των αναμνηστικών.

Τον βρήκα θρυμματισμένο.

Τα μέλη του σωρός κομμάτια
αλλού το πόδι αλλού τα φτερά
αλλού το φταίξιμό του.

Υποπτεύομαι κάποιο ξεσκονόπανο

βαλτό Κύριος οίδε

από ποια πληγή παλιά

αποφασισμένη να πάρει εκδίκηση.

Μπορώ να συγκολλήσω τη ζημιά

έχω μελετήσει την ανατομία της απώλειας

προβληματίζομαι όμως αν πρέπει

σκέπτομαι μήπως αν τον αφήσω

σπασμένον κομμάτια

είναι πολύ πιο έρωτας έτσι.

Ερμηνευτικό σχόλιο

Λαμβάνοντας υπόψη σου το περιεχόμενο της τελευταίας στροφής του ποιήματος, να σχολιάσεις σε 150-200 λέξεις εκείνο το θέμα, από όσα θέτει το κείμενο, που κρίνεις ως το πιο σημαντικό. Ποια είναι η δική σου θέση;

Ενδεικτική ανταπόκριση:

Βασικό θέμα του κειμένου είναι η αποκαθήλωση του έρωτα που επέρχεται μετά από παρέλευση χρόνου και με αφορμή την ανάκληση ενός παλιού ερωτικού βιώματος. Το ποιητικό υποκείμενο έχει επίγνωση της τραυματικής φύσης και του εύθραυστου χαρακτήρα του έρωτα, ώστε τον βλέπει πια στις πραγματικές, γήινες διαστάσεις του. Συγκεκριμένα, μέσα από ένα συγκεκριμένο ερέθισμα, την παρατήρηση ενός πηλίνου ερωτιδέα, το ποιητικό υποκείμενο στοχάζεται γύρω από την «πιστότητα» του έρωτα, τη δυνατότά του να αναπαράγεται συνεχώς ως πιστό αντίγραφο και παράλληλα να καταλήγει πάντοτε στα «εξ ων συνετέθη», όπως συνέβη και με το πηλίνο αγαλματίδιο. Μέσα από την περιγραφή του διαλυμένου αγάλματος («Τον βρήκα θρυμματισμένο ...») με αιτία το «φταίξιμό του» γίνεται φανερό πως το αίσθημα του πόνου και της εκδίκησης που ενίοτε προκαλεί, μπορεί να βιωθεί επανειλημμένα, όπως αντιλαμβανόμαστε από τον στίχο «έχω μελετήσει την ανατομία της απώλειας». Η πλάγια ερώτηση ολικής άγνοιας («προβληματίζομαι όμως αν πρέπει») και ο υποθετικός λόγος της τελευταίας στροφής με τον συγκριτικό βαθμό «πιο έρωτας είναι» αισθητοποιούν τον προβληματισμό του ποιητικού υποκειμένου για την υφή του έρωτα ως ενός συναισθήματος που κάποια στιγμή ανοίγει πληγές, απομυθοποιείται αλλά και παραμένει στο «εικονοστάσι των αναμνηστικών», ως κάτι ιερό. Πράγματι, ο έρωτας μπορεί να είναι οδυνηρός στο τέλος του, προκαλεί, ωστόσο, δυνατά συναισθήματα στον άνθρωπο, που επιδρούν καθοριστικά στην ύπαρξή του.

212 λέξεις

Εναλλακτική ανταπόκριση θέματος

Θέμα του ποιήματος είναι η διαχείριση της ανάμνησης ενός έρωτα μέσα από την οπτική της ωριμότητας. Το ποιητικό υποκείμενο αξιολογεί την συναισθηματική αξία του έρωτα αυτού με την ασφάλεια που παρέχει ο χρόνος και επιθυμεί τελικά να μην τον αποδομήσει εντελώς με την λογική, ώστε να μην χαθεί ολοσχερώς η γοητεία που κάποτε αυτός ενέπνεε.

Λογοτεχνικό κείμενο 2

Εύτυχεϊτε –

Μεγάλη παρέα. Μούλιαζαν ὤρες στή θάλασσα, τήν εἶχαν ἀπελπίσει. Ἀστειεύονταν, πιτσιλάγε ὁ ἕνας τόν ἄλλον, ἔδιναν ἀλαφρὰ μπατσάκια στοῦ ὑπάκουο μπλὲ καὶ γελοῦσαν ποὺ τὸ ἀνάγκαζαν νὰ βγάξει ἀφρούς καὶ φουσκάλες, γελοῦσαν καὶ μὲ τήν κἀθε προειδοποιητική, φευγαλέα γκριμάτσα τῆς ἄμμου. Κι ὄχι πὼς ἦτανε τίποτα παιδαρέλια. Ὅλοι μπασμένοι στοῦ νόημα τοῦ χρόνου. Ὁ κύριος Ζαχαρίας, δὲν ξέρω τί κρυφὰ συμφέροντα εἶχε κι ἐπέμενε, κάνοντας βαρκούλα τὰ χέρια του νὰ μπεῖ ἐπάνω ἢ κυρία Φωφῶ καὶ νὰ τῆς μάθει μπάνιο διὰ τῆς λογικῆς. Κυρία Φωφῶ μου, πᾶν σῶμα βυθιζόμενον ἐντὸς τοῦ ὕδατος χάνει τὸ βάρος του. Ἀλλὰ ἡ κυρία Φωφῶ ἀνέτρεπε τὸν φυσικό αὐτὸ νόμο μ' ἕνα φυσικότερο: τὸ φόβο τῆς, φοβάμαι κύριε Ζαχαρία μου, μὴν ἐπιμένετε. Ὡς καὶ αὐτὴ ἡ λέξη φόβος, ποὺ βυθιζόμενη ὅπουδῆποτε δὲ χάνει τὸ βάρος τῆς, προκαλοῦσε νέα κυματάκια εὐθυμίας στή συντροφιά. Τοὺς μακάριζα ποὺ εὐτυχοῦσαν μὲ τὸ τίποτα, ποὺ ἡ ὥρα τους χοροπήδαγε σὰν ξετρελαμένο πιτσιρίκι ἀνάμεσά τους καὶ ποὺ ἐνῶ ἀπομακρυνόταν ἀπὸ κοντὰ τους οὔτε τό 'παιρναν εἶδηση μῆτε καὶ τὸ 'βαζαν στοῦ νοῦ τῆς ὅτι μπορεῖ νὰ πνιγεῖ, διότι καὶ ἡ ὥρα εἶναι ἕνα σῶμα εὐκόλως βυθιζόμενον.

Πάρα κεῖ, μιὰ κοπέλα, ἐπεδείκνυε τῆ λυγερῆ ἡλικία τῆς κάνοντας κάτι ἐξίσου καλλίγραμμα μακροβούτια, ἔμενε ὥρα κάτω ἀπ' τὸ νερό, ἐγὼ πάθαινα ἀσφυξία, ἀνησυχοῦσα, ἀλλὰ καὶ πάλι ἔλεγα πὼς εἶχε ἐκεῖ μέσα τίποτα φίλους ψάρια, κοράλλια, μαργαριτάρια, καὶ τὰ λέγανε ἀνταλλάσσοντας ὁμορφιές. Οἱ ἄλλοι, ξεκάθαρα ἐπιφανειακοί, ἀντλοῦσαν τῶρα ἄλλη μία ὠφέλεια τοῦ θαλασσινοῦ νεροῦ στοῦ λαιμό τους, τὸ ὁποῖον ἔκανε τὸ φλοῖσβο νὰ πετάγεται ἀλαφιασμένος.

Κάποια στιγμή ἡ δῦτρια ἀνεδύθη, μὲ τίς σταγόνες νὰ κάνουν τατουάζ δροσιᾶς στοῦ δέρμα τῆς, μὲ τὸ ἐνθουσιασμένο χέρι τῆς κάτι νὰ κρατᾶ, καὶ κείνη σὰν ὑστερικό συστρεφόμενο κοχύλι νὰ φωνάζει, δεῖτε βρῆκα ἀστερία, κοιτάξτε τον. Ἐλαμπε τὸ εὔρημά τῆς στοὺν ἥλιο, αἰρετικό ἄστρο. Πλησίασαν ἀδιάφορα οἱ ἄλλοι ἀπὸ γύρω, περιεργάστηκαν λίγο τὸν ἀστερία, καὶ σὲ τί χρησιμεύει αὐτὸ τὸ ψάρι, ρώτησε μὲ εἰρωνική εὐγένεια ἡ κυρία Φωφῶ. Δὲν ξέρετε; Φέρνει μεγάλη εὐτυχία σ' ὅποιον τὸν βρεῖ καὶ τὸν ἔχει, εἶπε ἡ ἥδη εὐτυχισμένη νεαρά καὶ ἀπίθωσε μὲ εὐλάβεια στήν πετσέτα τῆς τὸ εὔρημά τῆς νὰ στεγνώσει - ἔσταζε χαμένο εὐτυχὲς περιβάλλον. Καὶ εἶδα τότε, ὅλη τὴ συντροφιά, πλήν τῆς κυρίας Φωφῶς, νὰ ρίχνετε στὶς βουτιές, εἶδα ὅλους αὐτοὺς ποὺ πρὶν λίγο ἔπαιζαν ξένοιαστα κολυμπώντας στήν ὀλιγάρκεια νὰ ψάχνουν σὰν τρελοὶ γιὰ ἀστερίες, γιὰ εὐτυχία. Περιζήτητη, σοῦ λέω.

Ερμηνευτικό σχόλιο 1

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κρίσιμο θέμα που διατρέχει το κείμενο; Ποια η δική σας στάση σχετικά με αυτό; Να το σχολιάσετε σε 150-200 λέξεις.

Το κρίσιμο θέμα που διατρέχει το αφήγημα είναι η κοινή σε όλους δίψα για αναζήτηση της ευτυχίας («Περιζήτητη»), αλλά τα νιάτα με την ομορφιά τους τη γεύονται εντονότερα, αφού δεν έχουν συνειδητοποιήσει ακόμη την αμείλικτη βραχύτητα του χρόνου. Το θέμα αυτό αποτυπώνεται στην εικόνα των μεγάλων («όλοι μπασμένοι στο νόημα του χρόνου – δεν ήτανε τίποτα παιδαρέλια») που «παιδιαρίζουν» («αλαφρά μπατσάκια στο υπάκουο μπλε / βαρκούλες, γαργάρες...») και χαίρονται με απλά παιχνιδάκια στη θάλασσα («ευτυχούσαν με το τίποτα»), έχοντας την (ψευδ)αίσθηση ότι ο χρόνος παύει να κυλά, («δεν έπαιρναν είδηση πως η ώρα απομακρυνόταν από κοντά τους ... διότι και η ώρα είναι ένα σώμα ευκόλως βυθιζόμενον»), με εξαίρεση τη Φωφώ που έχει συναίσθηση του εύθραυστου της ζωής και φοβάται τον θάνατο («παν σώμα βυθιζόμενον...το βάρος του»). Σε αντίθεση, λοιπόν, με τους μεγάλους που μένουν στην επιφάνεια («ξεκάθαρα επιφανειακοί»), η λυγερόκορμη κοπέλα κάνει μακροβούτια μένοντας ώρες κάτω απ' το νερό, εξερευνώντας το άγνωστο (τόσο που προκαλεί ασφυξία στην αφηγήτρια), χωρίς τον φόβο του κινδύνου. Η ανάδυσή της και η ανεύρεση του αστερία με τη συμβολική σημασία του ωθεί όσους ήταν ολιγαρκείς στην ευτυχία να την αναζητούν μανιωδώς.

Πράγματι, η αναζήτηση της ευτυχίας είναι πάντοτε ένα ζητούμενο για όλους τους ανθρώπους, που συχνά δεν αντιλαμβάνονται ότι αυτή μπορεί να βρίσκεται στα πιο απλά πράγματα γύρω μας, όπως φαίνεται και από τη "συμβουλή" στον τίτλο "Ευτυχείτε".

223 λέξεις

Ερμηνευτικό σχόλιο 2

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κρίσιμο ερώτημα που διατρέχει το κείμενο; Ποια η δική σας στάση σχετικά με αυτό; Να το σχολιάσετε σε 150-200 λέξεις.

Πρέπει να είμαστε «ολιγαρκείς» ή όχι στην ευτυχία είναι το κρίσιμο ερώτημα που διατρέχει το αφήγημα κι αν η αναζήτησή της αφορά όλους τους ανθρώπους ή προσιδιάζει μόνο στους νέους. Απορίες που υποβάλλει η συγγραφέας ήδη από την παρότρυνσή της στον τίτλο «Ευτυχείτε» αλλά κι από την εικόνα των μεγάλων («όλοι

μπασμένοι στο νόημα του χρόνου – δεν ήτανε τίποτα παιδαρέλια») να χαίρονται με απλά πράγματα («ευτυχούσαν με το τίποτα») «παιδιαρίζοντας» στη θάλασσα («αλαφρά μπατσάκια στο υπάκουο μπλε / βαρκούλες, γαργάρες...») κι έχοντας την (ψευδ)αίσθηση ότι ο χρόνος παύει να κυλά («δεν έπαιρναν είδηση πως η ώρα απομακρυνόταν από κοντά τους ... διότι και η ώρα είναι ένα σώμα ευκόλως βυθιζόμενον»). Εξαιρεση αποτελεί η κ. Φωφώ που έχει συναίσθηση της ψευδαίσθησης της ευτυχίας και φοβάται τον θάνατο. Το κρίσιμο ερώτημα φαίνεται και από την αντίθεση των μεγάλων να μένουν στην επιφάνεια («ξεκάθαρα επιφανειακοί»), ενώ η λυγερόκορμη κοπέλα κάνει μακροβούτια μένοντας ώρες κάτω απ' το νερό, εξερευνώντας το άγνωστο (τόσο που προκαλεί ασφυξία στην αφηγήτρια), χωρίς τον φόβο του κινδύνου. Η ανάδυσή της και η ανεύρεση του αστερία με τη συμβολική σημασία ωθεί αυτούς που ήταν ολιγαρκείς στην ευτυχία να την αναζητούν μανιωδώς.

Πράγματι, η αναζήτηση της ευτυχίας είναι πάντοτε ένα ζητούμενο για όλους τους ανθρώπους, που συχνά δεν αντιλαμβάνονται ότι αυτή μπορεί να βρίσκεται στα πιο απλά πράγματα γύρω μας και ότι μπορούμε να τη χαιρόμαστε σε όλες τις ηλικίες, έστω και με διαφορετικό τρόπο.